

Posudek vedoucí práce

Anna Somma: Práce, peníze a bohatství z pohledu neošamanismu

Bakalářská práce na Fakultě humanitních studií UK, obor Studium humanitní vzdělanosti

Bakalářská práce Anny Somma pojednává o českém neošamanismu. V tomto terénu se autorka pohybovala poměrně dlouho a její téma prošlo vícero proměnami, nakonec se rozhodla zabývat přístupem neošamanů k práci, k jejímu finančnímu ohodnocení a k bohatství obecně. Práci Anna založila na polostrukturovaných rozhovorech s aktéry, kteří se věnují vedení neošamanských seminářů, zabývala se tedy především náhledem lektorů neošamanismu. Aby jejich práci poznala také na vlastní kůži, prováděla i zúčastněné pozorování na neošamanských akcích. Téma práce – tedy náhled aktérů na práci, peníze a bohatství – je podle mého názoru dobře zvoleno a především poměrně zajímavě uchopeno. V tomto kontextu bych chtěla vyzdvihnout neotřelý přístup Anny Somma k placeným new age kurzům, které bývají obvykle badateli tematizovány s využitím konceptu komodifikace spirituality; alternativní spiritualita je kvůli tomuto aspektu neřídka otevřeně kritizována. Anna svůj výzkum tímto náhledem nenechala určovat a trpělivě hledala teorii, která by skutečně odpovídala jejímu vnímání terénu.

V teoretické části práce Anna nejprve představuje vývoj antropologických náhledů na šamanismus i vznik neošamanismu, k čemuž používá texty autorů klíčových pro tuto problematiku (Struckrad, Znamenski, Hanegraaff a další). Tuto část práce považuji za velmi zdařilou. Dále pak autorka představuje teoretické koncepty, které využívá k interpretaci svých dat. Jde zejména o tzv. buddhistickou ekonomii, což je přístup inspirovaný buddhistickou filosofií, který tedy staví na spirituálních přesvědčeních a tím se ocitá na pomezí akademického a náboženského přístupu. I některé další teoretické texty, s nimiž Anna pracuje, jsou od autorů, kteří se pohybují na pomezí vědecké a spirituální scény (Grof a další). Tuto skutečnost nicméně autorka reflektuje a tento přístup používá vědomě. Pracovat s těmito autory reflexivně není snadné a Anna si s tím podle mého názoru na poměry bakalářských prací poradila vyspěle.

V metodologické části Anna, kromě obvyklého představení výzkumných metod, podrobně reflektuje svou pozici v terénu a její vývoj, od zvědavého zájmu, přes ponor do neošamanského prostředí až po zjevné ztotožnění se s mnoha aspekty této spirituality. Ve výsledku se tak Annina pozice blížila více pozici „zúčastněného“ než „pozorovatele“. Tento svůj náhled umí autorka čtenáři věrohodně předat.

Na úvod empirické části Anna nejprve na základě svých rozhovorů a pozorování popisuje, kdo je to pro aktéry vlastně šaman a co je to šamanismus, v čem spočívá práce neošamanů. Následně se věnuje tzv. holotropním stavům vědomí, kde ukazuje, jak může být podle ní práce jejich informátorů potřebná a přínosná pro klienty. Dále přechází k hlavnímu tématu finančního ohodnocení, bohatství a hojnosti. Ukazuje, že smyslem práce pro neošamany není pouze vydělávání peněz, ale je pro ně spojena s vnitřním naplněním a s pomocí druhým; aktérské vnímání bohatství zase akcentuje rozměr vděčnosti.

Záběr empirické části je tak dost široký a právě zde mám k práci největší výhradu; široké zaměření totiž podle mého názoru neumožňuje dostat se v interpretaci do hloubky, jakou by si toto téma zasloužilo. Zároveň to, že se autorka s náhledem neošamanů na práci a bohatství zjevně identifikovala a zvolila i teorii, která přístupu aktérů konvenuje, z mého pohledu práci ochuzuje o určitou dynamiku. Setkáváme se zde s postavou chápající badatelky, která náhledům aktérů přizvukuje a na základě literatury je dále rozvíjí. Poněkud mi proto chybí

hlubší problematizace a zpochybňování, které by umožnilo bohatší rozvoj interpretace. Na druhou stranu autorka je v této pozici velmi autentická, a protože jsem mohla pozorovat vývoj celého výzkumu, vím, že se k ní postupně propracovala poctivou snahou porozumět dění v terénu, nejde zde tedy o prvoplánové obhajování stanovisek aktérů. Autorka v práci často vyjadřuje i svá osobní přesvědčení, která jsou ale poměrně jasně oddělena od výsledků analýzy a od náhledů převzatých z literatury. Tento velmi angažovaný osobní přístup dodává práci Anny Somma určitou jedinečnost a zajímavost.

Pokud bych měla zhodnotit spolupráci s Annou z pohledu vedoucí práce, musím říct, že byla pozitivní. Autorka dokázala vnímavě přijímat zpětnou vazbu, k níž ale přistupovala kreativně, takže se z ní dokázala poučit, aniž by se přitom vzdala svého specifického stylu. Pokud jde o formální stránku, práce je psána srozumitelně, kultivovaným jazykem, gramatické chyby a překlepy jsou jen výjimečné. Seznam literatury je na bakalářskou práci více než dostatečný. Samotný text práce vznikl v poměrně krátkém čase, takže se v něm bezpochyby najde prostor pro dílčí zlepšení, přesto jej vzhledem k výše uvedeným skutečnostem považuji za velmi zajímavý. Práci tedy doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit jako výbornou.

V Černošicích dne 3. 2. 2023

Kateřina Horská